

Зруйноване гніздо Шуліки

КУПИТИ

Вчительку Ніну Сутужну розшукує в Києві нотаріус і повідомляє, що їй перед смертю заповіла будинок Марфа Сухомлин, про яку вона нічого не знає. У хаті померлої Ніна знаходить щоденник, у якому жінка описує своє життя. Сусід-офіцер радянської армії Кирило Шуліка влаштував її на роботу у швейну майстерню. «Червона швачка» була прикриттям для борделю. Шуліка б'є Марфу й змушує ходити «на примірку» до офіцерів. Знущається вишукано — годує апельсинами, потім ґвалтує. А її малолітнього сина здає в інтернат. Марфа не витримує знущань і спалює ательє. Її засуджують на десять років, а в тюрмі додають ще два за бійку в швейному цеху... Далі сторінки в щоденнику вирвані. Щоб дізнатися про долю Марфуші, Ніна з другом Леонідом переїжджає в успадковану хату. Кирило Шуліка, дуже старий генерал, живе поряд у триповерховому шале. Він помирає від раку. Але помре з іншої причини. Книга розрахована на широку читацьку аудиторію.

КРАМЕР

БОРИС

ЗРУЙНОВАНЕ ГНІЗДО ШУЛІКИ

Серія «Детективна агенція ВО»

Борис Крамер

ЗРУЙНОВАНЕ ГНІЗДО ШУЛІКИ

Кримінальний роман

Серію «Детективна агенція ВО» засновано 2016 року

Вчительку Ніну Сутужну розшукує в Києві нотаріус і повідомляє, що їй перед смертю заповіла будинок Марфа Сухомлин, про яку вона нічого не знає.

У хаті померлої Ніна знаходить щоденник, у якому жінка описує своє життя. Сусід-офіцер радянської армії Кирило Шуліка влаштував її на роботу у швейну майстерню. «Червона швачка» була прикриттям для борделю. Шуліка б'є Марфу й змушує ходити «на примірку» до офіцерів. Знущається вишукано — годує апельсинами, потім гвалтує. А її малолітнього сина здає в інтернат. Марфа не витримує знущань і спалює ательє. Її засуджують на десять років, а в тюрмі додають ще два за бійку в швейному цеху...

Далі сторінки в щоденнику вирвані.

Щоб дізнатися про долю Марфуші, Ніна з другом Леонідом переїжджає в успадковану хату.

Кирило Шуліка, дуже старий генерал, живе поряд у триповерховому шалі.

Він помирає від раку. Але помре з іншої причини.

Книга розрахована на широку читацьку аудиторію.

Охороняється законом про авторське право.

Жодна частина цього видання не може бути відтворена

в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.

«Навчальна книга — Богдан», просп. С. Бандери, 34а, м. Тернопіль, Україна, 46002.

«Навчальна книга — Богдан», а/с 529, м. Тернопіль, Україна, 46008.

У випадку побажань та претензій звертатися:

т/ф (0352) 520 607; 520 548 office@bohdan-books.com

Інтернет-магазин «НК-Богдан»:

www.bohdan-books.com mail@bohdan-books.com

т. (0352) 519 797, (067) 350 1870, (066) 727 1762

Електронні книги: www.bohdan-digital.com

Гуртові продажі: т/ф (0352) 430 046, (050) 338 4520

м. Київ, просп. Гагаріна, 27: т/ф (044) 296 8956; (095) 808 3279,

nh-bogdan@ukr.net

Інтернет-магазин «Дім книги»: dk-books.com

т. (067) 350 1467. (099) 434 9947

978-966-10-7419-3

1.

Чужі історії іноді вриваються в наше життя, як непрохані гості в двері. Дзвонять, дзвонять, торгають замком, гупають ногами, добиваються, щоб впустили. Відкриєш, а там нема нікого. Порожньо. Чого було вриватись? Натомість вже десь позаду, у квартирі, дзвінки. Ніна ошелешено роззирнулась і прислухалася. Що ж це її повело до дверей? Таки дзвонило, внизу біля підлоги, у шафі для взуття. Вона раптом згадала, що давним-давно запхала туди стаціонарний телефон, як непотрібний пережиток минулого. Він роками мовчав, не обзивався. А це обзивався, наче з переляку. Зігнулась і дістала слухавку.

— Слу... Слухаю вас!

— Доброго дня! — почувся незнайомий чоловічий голос. — Я розмовляю із Сутужною Ніною Георгіївною?

— Може, й з нею, — невизначено відповіла Ніна. — А ви хто будете?

— Дозвольте представитись, — чоловік полагіднів. — Нотаріус Борисовський Станіслав Августинович. Я маю до вас невідкладну справу. На вас відкрито спадщину... Чекаю завтра, о дев'ятій годині ранку, в нотаріальній конторі за адресою Робіндраната Тагора, сім.

— Хто там? — визирнув з ванни Льоня.

— Я нічого не зрозуміла, — розглядала слухавку дівчина. — Повідомили про якусь спадщину...

— О!.. Це те, що нам треба! — вигукнув і проковтнув білу піну. — Може, дядько Сем десь окачурився?.. Підемо обов'язково!

Льоня завжди готовий на подвиги. Йому тільки свисни — не здоженеш. Тільки от хіба вони знали, що з цим дзвінком до них увірветься чужа біда?..

2.

Нотаріус розрізав канцелярськими ножицями жовтий конверт.

— Absens heres non erit, — сказав пророчу фразу Леонід, якою, як виявилось, розпочалася ця дивна історія й завершилася.

— Відсутній не буде спадкоємцем, — дістав зсередини гербовий папір і з розумінням посміхнувся Станіслав Борисовський, затягнутий у сірий костюм з жилеткою.

Він також любив латину. На його висхлому, наче від посухи, аскетичному обличчі промайнула задоволена посмішка. Ніні захотілося дряпнути по тому задубілому до чужих переживань виду й поглянути, чи виступить кров. Чи її давно там нема. «Черв'як паперовий», — подумала неприязно. Чим Борисовський їй не вгодив, Ніна точно сказати не могла, бо розшукав її, загублену за семи гуркітливими вулицями, покликав, аби виконати свій професійний обов'язок. Запропонував каву, чай, водичку, а для Льоні хлюпнув у скляночку віскі. Все, як у кращих конторах Лондона й Парижа. Святкуй та радуйся нежданому спадку. Але їй вся ця процедура не сподобалася. Вона дратувалася від кожного поруху надутого й педантичного нотаріуса, ніби він і тільки він був винен, що якась Сухомлин Марфа Єфремівна заповіла їй будинок та сорок соток саду й городу в самому центрі містечка Грушка, де доживали віку її немолоді батьки. Коли вона почула від Борисовського цю новину, першим ділом подзвонила татові, щоб роз'яснив, що це за сюрприз звалився на її голову.

— Заповіт?.. Який заповіт?.. — бурмотів занепокоєно батько, прикидаючи, хто з їхньої родини розщедрився.

— Так!.. Заповіт!.. — рішуче підтвердила Ніна, затуляючи телефон від Борисовського та Льоні, які зговірливо дзенькали скляночками, адже віскі їм обом подобалось. — Сухомлин Марфа мені записала... Хто така Сухомлин?..

— Якби я знав!.. — зітхав здалеку. — Не пам'ятаю такої...

— А спитай маму, — наказала Ніна. — Бо не знаю, що робити.

Тато забубонів. Батьки про щось там перегукувалися. Може, мама поралась на кухні та й не прислухалася до розмови. Але ось вже й вона відібрала мобільний та дзвінко вигукнула:

— Що ти там у Києві витворяєш?.. Який спадок? Нема у нас нікого, щоб спадок заповідав... Як ти кажеш, ту жінку звати?

— Сухомлин Марфа Єфремівна. Вона померла... Шість місяців тому. Хто має знати, як не ви?..

— Сухомлин... Сухомлин... Марфа... Тьху! І ще раз — тьху!.. Не знаю такої... Не пригадую, — розгублено промовила. — Нема у нас в роду Сухомлинів... Це якась помилка. Скажи там, щоб добре прочитали папери!

Церемоніал тривав. Борисовський, жуючи сухі губи, наче висмоктував з них залишки хмільного напою, підтвердив, що ніяка це не помилка, а таки правда. Заповіт власноруч підписала ще за рік до смерті стара жінка, яка ось тут, у цьому кабінеті, у цьому фотелі, сиділа власною персоною з документами. Від неї пахло сушеними сливами. Станіслав Августинівч тоді ще здивувався. Де Грушка, а де Київ, навіщо було їхати у таку далечінь?.. Літня пані сказала, що місцевим не вірить, а її спадкоємниця проживає в столиці, от тільки вона не знає точної адреси. Помре — нотаріусу в Київ зразу прилетить вісточка з грушківського РАГСу, так вона домовилася з тамтешніми працівниками. Й приплатила їм для скріплення усної угоди. А в Грушці на беззахисну дівчинку можуть наскочити інші спадкоємці й відібрати відписане. До Києва ж далеко. Нехай вже Борисовський постарається...

«Можна подумати, що то якесь таке багатство, за яке вбивають, — прикро подумала Ніна. — Стара хата й старий сад...»

Вона не могла пригадати, де у Грушці знаходиться вулиця Крута, який той дім несподіваної дарительки Сухомлин, хоч виросла там і об'їздила на велосипеді та оббігала всі закутки. Містечко ж невелике, якщо стати нагорі, біля вокзалу, можна оком окинути на всі боки. Навіть багатоповерхових висоток нема, щоб заважали побачити край. Село, яке випадково назвали містом... «Звалилась морока на мою голову», — зітхнула й погодилася, щоби Борисовський виконував свою церемонію.

Пахло осінню. Ніна цей запах пам'ятає ще з Грушки, коли дівочі мрії кликали в дорогу. Як тільки тонкі дими обвіють її лице, залоскочуть груди, як тільки у повітрі забринять невагомі, ледь видимі срібні волоски сивої жінки-нечупари, яка чесалась грубим гребенем у дворах і задвірках та й понавішувала скрізь своє волоття, як тільки в душі тенькне злякана думка, що ось вже й літо пролетіло, а вона й кліпнути не встигла, нічого не змінила у своєму житті, дівчина впадає в меланхолію. Давно пора кардинально вирішувати, як жити далі. Льоні те все байдуже. Йому весело, бо він оптиміст. Ха-ха, хі-хі... У песиміста давно не було сексу, а в оптиміста був, але давно. Хо-хо, Хе-хе... Все буде о'кей, пані Сутужна, тільки не робіть своє личко сутужним. Це він так знущався з її прізвища, справді прісного й нудного. З таким прізвищем хоч на місяць завивай, ніякої тобі кар'єри і просвітку. Як тільки хрусне з каштана й плавно спікірує під ноги жовтий лист, а на жерстяних дахах забіліє іній, у Ніни завжди виникає бажання все зламати й поміняти, хоч що саме ламати й міняти — не добере толку. З першим осіннім холодком здригнеться й починає жити заново. Принаймні, у думках. Їй не подобалося плавання без мети, без керма і вітрил. Змішались вони з київським квапливим натовпом й біжать підтюпцем. Сьорбають на ходу каву у паперових стаканчиках, розхлюпують, смак утрачають. Тихо шиплять, коли хтось на мозоль наступає. І зовсім не зауважують, що топчуться по чужих пальцях. Нема часу спинитися й подумати. Куди й навіщо летять, скільки це триватиме?..

Квартири нема, живуть у комірному. Роботи толкової теж нема, перебиваються заробітками від випадку до випадку. Ніна закінчила філологічний, рідна мова й література, знайшла, за що зачепитись. Хто ту рідну мову вивчає й шанує?.. А про літературу й поготів гомоніти!.. Читають нині тільки прайси і меню. Ну, може, ще розклад руху літаків ув Анталію...

Ніна прилаштувалася в інституті підвищення кваліфікації вчителів, роз'яснює їм нове значення давно забутих слів: «світлина», «летовище» та «копаний м'яч». І чому слово «бурак» треба писати через «я», а «трапкою» стіл витирати не можна, бо й слова такого нема... Ще трохи підзаробляє репетиторством. Добре, що тепер вузи вимагають обов'язкового екзамену з державної мови...

Льоня — інженерно-технічний працівник, ІТП, яких наче ніде не вистачає, але яких не цінують. Влаштувався майстром на судноремонтний, а оскільки ІТП платять копійки, то вечорами стає до токарного верстата й стругає стружку, аж на зубах скрипить. Токарям платять добре, бо токарів таки нема. А вихідними Льоня веде свій відеоблог в інтернеті. Зразу Ніна з нього сміялася, бо задум мав дурний, як усе у нього дурнувате та легковажне. Мовляв, включайтесь й лайте мене, бийте мене, японського болванчика. Та ще й гроші платіть. Це він такий винайшов метод індексації нервових втрат. Кажуть, що людина травюдна, бо п'є воду ковтками, як корова, вівця чи верблюд. А м'ясоїдні звірі воду хлещуть. Та це нахабна неправда. Є такі двоногі звірі, що хлещуть дорогий коньячок, чужу кров, схрумають твої кісточки й не скривляться. Цілий день людина крутиться, її скубуть, принижують, ніде не харкни і не гавкни, бо кожне готове тебе зжертити, звільнити з роботи чи взагалі зжити зі світу. Тепер ніхто нікого не цінує. Мужик йде додому, як зачумлений, по дорозі гасить склянку чогось міцного, нерідко підробленого. Зранку знову те саме: жінка, діти, крики на роботі. На душі накипає, як у чайнику, скоро все полетить до чортової мами. А тут якийсь бевзь у мережі закликає: «Ану, полай мене, ану, вріж мені, щоб іскри полетіли!..». Доктор Йорик вислухає й поспівчуває. Доктор Йорик готовий тебе зрозуміти. Тільки заплати йому дещицю. Льоня вміє серйозну міну корчити. Сидить у білій сорочці з волосатими грудьми. Справа від нього череп зі штучним каменем у носовій пазусі. Зліва — токарний інструмент, викручений із задньої бабки верстата 1K62 і потриманий для лиску у гальванічній ванні. Називається центр і дуже чимось схожий на чоловіче достоїнство. Атрибутика дешева, безкультурна, але спрацьовує. З того боку його лають на всі заставки, а він терпляче сидить, кліпає, охоче киває, грає фізіономією. Якщо абонент випалив усе або заплутався, може філософськи сказати: «Ut ameris ama». Мовляв, щоб бути коханим, люби. Чи ще якусь велемудру ахінею. Завжди прагне з розумним виглядом ляпнути щось по-латинськи. І що ви гадаєте? Проходить! На «ура» проходить. Блог доктора Йорика піднімається у рейтингах. З'являється все більше охочих йому плюнути у фейс. Людям потрібні бевзі, на яких можна погавкати. За це не шкода й гроші заплатити...

«Пані Сутужна! Може, б ви теє то... як його?.. Поміняли прізвище?» — так запропонував натруджену руку й терпляче серце Льоня.

А вона тільки стенала плечима. Що совою об сосну, що сосною об сову... Стати Ніною Чопик. Фу, гидко й бридко, нехай вже буде Сутужна. Бо Сутужні — старовинний рід, хоч і бідний, зір із неба не хапав. Як тільки хто чує, що ти Сутужна, так зразу приглядається, шукає зашиту дірку на сукні...

Щоправда, друга гілка роду, від баби Ліди, Коренчуки, то інша історія. Були колись заможні. Там водились землевласники, цукрозаводчики, потім куркулі, вивезені в Сибір. Баба Ліда давним-давно казала їй, малій, що вона нічого не пам'ятає про свій рід. Тільки згадує, що в них завжди було пахуче туалетне мило. Червоне. Слизьке. З рук утікало. Отак те мило їй запало, як штрих із дитинства. Баба Ліда знала щось більше, але ніколи не розповідала. Весь її рід був замовчуваний, утаємничений, ніби разом із людьми у Сибір вивезли й рештки пам'яті. Жили, були Коренчуки, й нема, пропали. Залишились тільки невиразні майже столітні спогади про червоне туалетне мило, що випорскувало з рук. І про хату під бляхою, що стояла там, де зараз у Грушці базар гуде.

Зрештою, не в прізвищах справа. І не в київській штовханині. І не в нудній роботі. І не в осінніх димах...

Ніна застигло дивилась углиб дворика за вікном нотаріуса. Неуважливо розглядала ущелину поміж старими облізлими стінами, які могли бути у Києві, у Харкові чи в Білій Церкві, чіпкий дикий виноград з порожев'їлим листям, що пнувся з-під водостічної труби до третього поверху, червоно-білий пластмасовий шлагбаум, який піднімався догори, впускаючи та випускаючи машини з цегляної криниці, вивіску, що починалась словом «Мар...», а далі не прочитати, бо виноградне листя закрило букви. Льоня й Борисовський, творячи документи, поміж ділом ковтали зі склянок й перекидалися лінивими словами. А в чому ж тоді справа?.. Що так нервувало Ніну, аж хотілося вискочити, втекти від аскетичного й застебнутого на всі ґудзики нотаріуса Борисовського, який неквапно випускав із комп'ютера папери?.. Що непокоїло її, злякану дівчинку, перед якою відкривалася неждана чужа історія?.. Льоня Чопик, який калатав двома грудками

льоду у віскі? Та ні, Льоня був свій, знайомий і прочитаний до кожного поруху й позирку, з ним у неї зрослося, склалося.

Непокоїли Ніну папери, що народжувалися під акуратними й холодними пальцями неквапливого нотаріуса. Чогось вони лякали дівчину, страшили, як роковий поворот у житті...

— На, мала, та й радуйся! — вигукнув урочисту фразу задоволений Леонід, тицьнувши їй документи.

3.

Грушка!.. Мила й незабутня Грушка, від якої оскома зводить зуби. Ось вона промайнула за вікном автобуса порожньою й зруйнованою диспетчерською вежею аеропорту, знайомими обрисами пекарні й хат, що мріли до ще літнього сонця давно не митими голубими вікнами. Показалась і знову сховалася в упадину понад Синицею, аж згодом вдруге випірнула біля небагатолюдного автовокзалу, який притулювся до самої траси. Звели його недавно, як тільки протягли автобан на Одесу. Тут, як завжди, змішались автобуси й бабки-торговки, які порозкладали просто на асфальті часник і цибулю, картоплю, квасолу, диньки й кавунчики, всяку іншу городину.

Татові жовті «жигулі» стояли у затінку під горіхом. На дорозі валялися розчавлені колеса шкаралупи із білим зерням. Над ними крутилася віхола ос, начебто над липучими солодощами. Тато відмахувався від нападниць й радо усміхався. Льоню він бачив уперше. Чув від Ніни, що у неї завівся кавалер. І вони живуть разом, на довірі. Тож татові було цікаво роздивитися, що це за такий довірливий Льоня причепився до його непомірно довірливої доньки. Він тряс подряпану токарською стружкою п'ятірню хлопця й уважно розглядав його, як на екзамені. Видно, важка Леонідова рука сподобалася татові-електрику й він жваво укидав їхні сумки у багажник.

— Сідайте, сідайте!.. Я тут вже годину від ос відганяюсь... Чогось цього року їх так багато, аж страшно стає. В садах добре вродило, от вони й розплодилися...

Він хотів розговорити Льоню і йому це вдалося. Майже. Льоня включив доктора Йорика й зморщив чоло, мовляв, говоріть, я уважно слухаю. І то так було зроблено, що тато й не завважив, як сам розбалакався. Розказав, що в їхній Грушці до тридцяти тисяч населення, що трохи починаються якісь зміни. Аж страх бере уголос промовляти, щоб не наврочити. Відновили пекарню, унизу почав працювати цукрозавод, а оце днями продали на аукціоні аеропорт. Може, й літаки злетять, бо он, чує, на вокзал все частіше заїжджають

поїзди. Вдосвіта спати не вдається, тепловози калатають на запасних путях вагонами. Станція ж вузлова...

— А ви до нас як?.. Надовго?.. — поглянув у дзеркало на хлопця, який сопів із гримасою уважного слухача.

Ніна навмисно промовчала, чекаючи, що скаже її фігляр.

— У нас... Ознайомчий тур, — буркнув з безвиході Льоня.

— Ага, ознайомчий, — охоче погодився тато. — У мене все було простіше. Моя вчилася разом зі мною у школі...

Тато знову кинув свій цікавий погляд із дзеркала на них обох.

— Мале таке й руде, негарне. Щоки у веснянках... Портфелем билосся. Тяжкий у неї був портфель.

— Ти ж казав, що той портфель носив мамі додому, — пирснула Ніна. — Галантний...

— Носив, — підморгнув батько в оглядовому люстерку. — Вона... аж перегиналась... від тих книжок. А в мене один зошит. Та й вся наука...

Мамі Льоня також припав до душі. Вона й не стямилася, як її теж понесло. Розказала, що смажену картоплю треба солити в самому кінці, бо посолиш на початку, то не підсмажиться, розлізеться, як варена, що в неї виявили гастрит і тепер їй печене й перчене вживати заборонено. Мама почала перераховувати всі свої жалі на здоров'я, на сусідів та дочку, яка рідко дзвонить і нічого не каже про своє київське життя. Аж поки Ніна не гупнула кулачком його у плечі, щоб виключив свого доктора Йорика, бо зараз за ним засвистить, піде пішки до автовокзалу.

Льоня підняв руки, здався.

— Добре-добре!.. Ти чогось сьогодні не в тонусі...

— Я в тонусі!.. Я в дуже бойовому тонусі, — поклялась Ніна, міркуючи, як розпитати батьків про незнайому Марфу Сухомлин.

А батьки й самі переглядалися. І в тих позирках була прихована тривога. Чого їхній дочці випало таке щастя?..

Коли повечеряли й тато та Льоня, розслаблені після чарки, сіли на ганку покурити, Ніна обійняла маму за плечі.

— Як тобі?.. Мій мен?.. — спитала зі смішком.

— Та... Нічого, — погладила її по руці мама. — Трохи лукавий...

— О!.. Лукавий!.. Та ще й який лукавий, — погодилась. — Усі вони... лукаві. Ти краще скажи... Хто така баба Сухомлин?..

— Ой, доню, я нетутешня, — похопилась мати й вивільнилась із обіймів. — Твій тато мене привів у цю хату. І стала я Сутужна...

— А що?.. Нетутешні нічого не знають про бабу Сухомлин? — пильно слідувала за мамою Ніна.

— Та ні... Знають. Дещо... Тільки про це у сім'ї не прийнято говорити, — потроху здавала свої позиції мама. — Колись давно... Ну... Зразу по війні... Твій дід Василь по татовій лінії... напустував. Завів дві дівчини. Тоді ж дівчат було... А хлопців катма. Війна забрала... Ходив до баби Ліди і до... цієї Марфи Сухомлин. Й обидві майже одночасно зава... понесли...

Ніна зачудовано слухала — цієї родинної таємниці вона не знала. Мати почервоніла й теребила на колінах фартух. «Отак вік би прожила, й вони, підпільники, нічого б не розказали! — читалося в докірливих очах доньки. — Якби не випадок із заповітом...»

— Ну?.. Ну?.. — підганяла замовклу маму.

— Чого ти нукаєш? — не подалась на той поспіх. — Ич, яка розумна!..

— У тебе вдалася!.. Розповідай, не тягни!..

— Тепер уже ніхто не пам'ятає. Скільки років пройшло... Баба Тодоска... Діда Василя мама... Я її пригадую. З костуром ходила. Як позіхала, то щось у роті тріскало... Стояла посеред подвір'я, підпершись, наче нахилений стовп, позіхала. І в роті тріщало... От вона тоді строго розсудила. Хто така Марфа?.. Бідна. Швачка, яка обшивала колгоспників... свинопасів. А Ліда... Ліда з багатого роду. Нехай і розкуркуленого, та багатого. А рід... у сімейній справі... діло головне.

— Сутужні, бідняки, поріднилися з колишніми куркулями?

— Дві дівки вагітні, треба було вибирати. Годящою виявилась Ліда. Баба Тодоска так вирішила. А її слово — закон... Ще й утатила з розмаху діда Василя своїм костуром. Ліда буде твоєю, а Марфу забудь... Ага, забудь. Кажуть, на саме весілля Марфа прийшла... сюди до хати... в одній сорочці і народила під криницею. Хлопчика...

— Ну ви даєте, предки! — захоплено сплеснула долонями Ніна. — Прямо Санта-Барбара!..

— Санта-Барбара... Мене тоді ще не було, — неохоче продовжила мама. — І твій тато... Ще не народився. Він з'явився за тим хлопчиком через місяців три...

— То в нього є брат... По батькові. По дідові Василеві... Як його звати?..

— Хто ж його знає?.. Тато з ним не зустрічався.

— І що?.. Ніколи не виникала думка... навести контакти? — дивувалася Ніна родинній черствості.

— А навіщо?.. Кому потрібні ті контакти?.. Дідові Василеві?.. Так він же послухав бабу Тодоску й навідріз відмовився від Марфи й хлопчика. І виріс малий без батька. А може, Марфа вийшла заміж. Ми ж не знаємо... Татові?.. А воно йому нащо?.. Людські пересуди оживляти...

— От історія... Тепер скажи... Чого мені ця Марфа Сухомлин відписала будинок?.. А не своєму синові? Звідки вона про мене знає?.. Може, це тільки ви... погляди впустили... А вона за вами спостерігала?.. Стежила все життя?..

Ніна раптом відчула, що своїми питаннями нагадує придуркуватого скаржника, який по інтернету виливає душу доктору Йорику. Мама застигла обличчям й теж задумалася, ніби сама для себе відкривала давно забутий випадок. Ніхто ніколи не згадував про молоду жінку, яка народила під криницею. Витравили з себе той інцидент, ніби поганий сон. Не було Марфи з її дитиною!.. Час наклав зверху товстою ковдрою й усе заглухло, заспокоїлося. Аж тут Марфа нагадала про себе. Ще й таким дивним чином...

— Не думай чіпати тата, — попередила мама. — У нього останнім часом... серце... пропадає. Б'ється, б'ється, а потім раз — і нема... Лежить, не ворухиться, у стелю дивиться. Страшно стає...

— Хіба то я чіпаю?.. — Ніна знову підійшла до мами й обійняла за плечі. — Може, тата відвезти б у Київ? На діагностику?..

— Казала!.. Відмахується. Заспокоює мене — треба полежати три дні. Не менше... Тоді проходить. І справді. Полежить і встає. Бігає веселий...

— Із серцем жарту погані, — не підтримала батькового методу лікування дочка. — Невже так важко — перевіритись?..

— Він же впертий. Сказав — не піде, значить, не піде...

Вони замовкли, наслухаючи, як на ґанку, у світлі ліхтаря, стиха розмовляли чоловіки. Льоня забув про свою премудру латину й розчулився, чи то від горілки, чи то від теплих слів. Щось його

торкнуло за душу тут, у Нініних батьків, ніби додому повернувся, хоч сам був з інтернатських, не знав, що таке батьківський дім. Об ліхтар стукались комарі й нічні метелики, цигарковий дим над їхніми головами малював химерні коники, а тато розповідав, що тепер будинки багато їдять струму. Розеток понаставляли, чого туди тільки не втикають: телевізори, комп'ютери, холодильники, морозильники, витяжки, мийки, кухонні комбайни, пральні машини, пілососи й потужні кондиціонери, повна тобі індустріалізація. Тонкий дріт не прокладеш. Якщо його кличуть до роботи, то відразу замовляє суцільний мідний на два з половиною міліметри, трижильний, щоб потім не кляли, що провів поганий, щитки вибивають. Лёня, як справжній ІТП, кивав і додавав, що запобіжники теж мають бути міцними, на двадцять п'ять ампер, не менше, адже слабкі від перенапруги будуть вискакувати, не встигнеш бігати до лічильника...

— Мало роботи, — поскаржився тато.

— Мимо каси, — погодився Лёня, тямущий спец у пошуках заробітку.

— Він коло тебе надовго? — кивнула мати.

— Хтозна... Час покаже, — невиразно відповіла — не хотіла зачіпати їхні з Лёнею стосунки. — Ума не доберу, що з тою хатою робити?..

Вечірні комарі у відповідь тонко бриніли натягнутою волосінню. Сині цигаркові коники побігли у туманний луг над нічною Синицею пастися. У парку біля стадіону включили музику — там щодня музика і танці. Тато вимкнув світло, закрив двері й потупцяв напотемки спати.

На груші за сусідським парканом стріпнулись крила. Сова глухо прокричала: «Пугу... Чому?..».

4.

Стояли посеред двору — недоглянутого, осиротілого, зарослого бур'янами — і роззиралися. Чужа хата дивилася на них настороженими вікнами. Запустіння й самота. Двір огорожений металевим парканом із сіткою, такі робили ще за старих часів — стовпці грубі, надійні, жоден не похилився, зелена фарба потріскалась лушпайками. Під хвірткою у траві просвіток — за довгі роки там витоптали глибоку стежку. Прямо над подвір'ям височіла крислата груша, під нею лежали зогнілі дулі. Оси роями зумкотіли, крутили золотим веретеном над падалицями й невдоволено шмигляли перед їхніми обличчями. Вони тут господарі, чужинці сюди не ходять...

Ніну наче щось пов'язало. Льоня тягнув її за руку до дверей, а вона впиралася. Не хотілося заходити всередину. Незнайома Марфа Сухомлин її лякала.

— Ти чо'?!.. Чого ти?!.. — насмішкувато зазірав їй в очі. — Баби Яги боїшся?

Хата була, як хата. Стара, вкрита шифером, що зчорнів і заріс брунатними плямами моху. Стіни з дерева, обмазані глиною. На тих місцях, де всередині були стовпи, пішли тріщини. Давно ніхто не ремонтував. Жовта вапняна штукатурка подекуди віддудлась, скоро відколеться. Собача буда порожня. На корито, приперте до неї, зіп'явся й ліг важкою головою сонях, що мабуть сам проклюнувся. З криниці впало на землю відро, прив'язане іржавим ланцюгом. Підвал зіяв темним входом. Хтось пролазливий зірвав двері, вони висіли на одній петлі. Самосійні чорнобривці перед ґанком струшували з себе руде вишневе листя, що почало сипатись. У двері, де висіла велика колодка, поштарка засунула кілька папірців, вони зжовкли й скрутились.

Ключ, який Ніні передав нотаріус Борисовський, пік у долоню.

— От ще де!.. Не стовбич!.. — відібрав ключа Льоня й легко відімкнув замок. — Прощу, пані, до господи!.. Ви тепер домовласниця. Й латифундистка...

У хаті пахло приємно: сухими головками маку, татарським зіллям, любистком і м'ятою. А ще додавався запах сажі й пустої оселі, де давно не ступала людська нога. Дошки підлоги зарипіли. Оселя поскаржилася, що потурбували її спокій. Скрізь, де тільки можна, висіли пучки духмяного зілля: на одвірках, на стінах, посеред рамок фотографій, навіть на ліжку лежали два снопики петрових батогів. Баба знала, що хата сама вмирає і подбала, щоб у ній стояв гарний дух. Ніна почала роззиратися по кімнаті, а Льоня десь метнувся, пропав. Передусім — знімки. Їй хотілося подивитися на ту, котра підкинула такий приголомшливий сюрприз. Оце, напевно, вона. З фото, обрізаного по краях вензелями, на Ніну дивилась молода жінка — округле, біле, в жовтуватому-сивому туманці лице, сливові очі, зачіска з вузликами над вухами й манірний бантик на грудях. Блузка щільно окреслювала випуклі груди. Акуратна, гарна й доглянута. Давній фотограф знав свою справу — вміло підсвітив, виділив ті відкриті, щирі очі, що прямо зазирали у душу, ніби питалися: «Хто ти й що ти?».

— Хто ти й що ти?.. — прошепотіла Ніна, нахилившись поближче.

— У-у-у!.. У-у-у!.. — заговтузилось, загупало на горищі.

Дівчина стерпла й відскочила від фотографії.

— Хрм... Хрм... — заскрипіло драбиною у сінях.

І ввірвалось волохате у кімнату, посунуло на неї.

— А хто?.. Хто потурбував мій спокій? У-у-у!.. Зараз підніму й понесу!.. Попід хмари!.. На цвинтар, де лежить моя душа...

То Льоня, укрившись обрізком сірого каракулю, виставив наперед розчепірені руки й наступав на неї. За ним здіймались клуби пилуки, волочились сітки грубої павутини.

— Здурів, чи що?.. — відскочила дівчина й впала на ліжку.

Пружина скрипнула й зітхнула, неначе десь поряд з петровими батогами лежала баба Марфа і посунулась, звільнила для неї місце.

— І так усе в мені накручене!.. Тремтить... Зірватись можу!

— Прикольно! — засміявся Льоня. — Там, Нінко, цілі стоси матерії. Наче у магазині мануфактури... І швейна машинка «Зінґер»!.. Уявляєш? Бронзовий «Зінґер» з литими левачами по боках!.. Знаєш, скільки такий раритет нині коштує?.. Зо три тисячі доларів!.. Якщо не більше...

— Чого лазиш по чужому горищі? Непосида! — остудила його захоплення Ніна. — Соромно...

— Чужому?.. Це все твоє! — обвів руками хату й скинув на підлогу шмат каракулю, під яким ховався. — Не грай... мадам Фу-Фу. І я не я, і хата не моя... Все законно. Отримала спадок — хата твоя!.. Нема чого крутити носом. Оцінимо, продамо і в Києві купимо квартиру.

— Ти вже все спланував?.. Прикинув?.. А мене спитав? — розгорілася дразлива Ніна. — Може, я не хочу цієї хати?.. Може, вона мені каменем на серце впала?.. Лякає й душить...

— Не вір усіляким пліткам!.. Чув від твого тата... Про хлопчика під криницею! — виказав свою обізнаність із історією молодой Марфи доктор Йорик. — Матеріалісти йдуть напролом!.. Матеріалісти хочуть їсти!.. Ніякого сумніву! Ми — не вони!.. Вони — не ми!.. У кожного своє життя...

— А як же... Енергія не зникає і не виникає, а тільки перетворюється з однієї в іншу? — згадала щось туманне зі шкільної програми. — Може, й горе не зникає, а тільки передається іншим?.. Переливається. У спадок!..

— Дівчинко моя! За себе ручаюсь. Ти в мене єдина... Другої не маю. Досвіду твоїх предків не повторю, — поклявся Льоня й стукнув кулаком у груди. — І тільки смерть розлучить нас...

— Ой, не клянися!.. Самому не смішно?

— Що на тебе найшло? — обхопив прохолодними долонями її гарячі щоки хлопець. — Заспокойся!.. Нема ніякої енергії! То все дурня... Казочки дідуса Панаса. Є ми, є ця хата, є наше майбутнє, яке маємо прожити. Не спиняйся перед страхами!.. На порожньому місці вигадуєш проблеми. Ось подивись, що я ще знайшов...

Він підняв майку і висмикнув з-за пояса два зшитки — обидва в цератових палітурках.

— Та-а-ак... Що в нас тут? — почав гортати з інтересом першовідкривача. — Молитовник... Одна тисяча вісімсот... Чуєш?!.. Одна тисяча вісімсот сорок восьмого року! Будь-який букініст позаздрить. Твоя бабка мене все більше радує!..

— Вона така моя, як твоя!..

Чорний, читаний-перечитаний, зі сторінками, замацаними внизу пальцями, молитовник обтяжував руки. Дівчина погортала книгу й

поклала на стіл. Хтозна, скільки над ним пролили сліз. Нашептали молитов, промовили сповідей, прокричали заклинань. «Як він потрапив на горище? Не потрібний став, чи що?..», — подумала.

— А це?.. Що це? — Льоня взявся гортати другий зшиток. — *Мій Василько був... Хм... Мій Василько був, як сонечко в озерці, блись-блись, світить, та не гріє... В очі б'є променями. Весь горить і лине до мене. Щербинка між зубами за серце крає... Що це таке? Щоденник?..*

— Не читай!.. Не читай чужого щоденника! — вихопила списаний округлим, старанним дівочим почерком зошит у клітинку. — Це не можна!.. Це гріх великий!..

— Ну ти диви!.. Інтрига за інтригою, — здивовано поглянув на неї доктор Йорик. — Моя парафія!.. Мені ж телефонують і сповідаються... Я в цьому спец. Дай сюди! Дай!..

Кинувся до неї. Ніна сховала зошит за спиною. Хлопець обійняв її, щоб відібрати, й турнув на ліжко. Вони борюкались. І невідомо, чого хотів Льоня: чи відібрати щоденник, чи ткнутися носом у її груди. Він казав, що як йому в носі залоскоче, закрутить, тоді для нього все зникає, світ стає немилим, так хоче Ніну. Видно, закрутило, бо забув, заради чого почалося пручання.

У вікно вдарилася сорока, закрипіла об скло кігтями. Розкинула віялом крила, щоб краще розгледіти, що діється всередині. У неї було приплюснуте лице й товсті губи. Вона водила долонями по шибі й блукала очима по хаті.

— Чекай, навіжений!.. — випручалась Ніна з обіймів. — Хтось у вікно зазирає... Гудзик відірвав!

На подвір'ї стояла тілиста тітка в штанях по коліна, в зеленій безрукавці, в яку не вміщались груди й висіли налитими кавунами — того й гляди, переважають, кинуть уперед незнайомку і вона впаде. Гостя насторожено заговорила:

— Дивлюся, на подвір'ї у баби Марфуші бродять... Незнайомці.

Кавуни на грудях схитнулись і жінка підтримала їх знизу долонями. Товсті губи аж тремтіли, очі палахтіли інтересом.

— Хто ви будете?.. Родичі?.. Нові власники? — перелітали її сорочі погляди з Льоні на Ніну, з Ніни на Льоню.

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

КУПИТИ